

Heyecanların Dindeki Yeri (Reşat ÖNDER)

Her din mukaddesât ile ilgili belirli bazı tasarımlar ve hatta yüksek bir din söz konusu olduğu oranda, belirli bazı fikirler içerir. Fakat, **hiç bir din sadece bir tasarımlar, fikirler toplamından ibaret değildir.** Din asla, özellikle bir görüş, tasarım ve düşünme sorunu, bir kavrama konusundan ibaret olmamış, aksine daima aynı zamanda bir duygu, iradi bir davranış sorunu olarak karşımıza çıkmıştır.¹ Başka bir deyişle din, tabiatüstü ile ilişkiye dayalı olarak dünyanın ve hayatın bütün yönlerini birleştirmeye yönelir. Bu birleştirme, bir kavramlar düzenlemesi olmayıp, canlı ilişki ve yaşayış bütünlüğüdür.²

Bu espriyi bilen İkbâl'e göre dinin asıl hedefi ve fonksiyonu, insan kişiliğini kuvvetlendirmek ve ona sağlam bir yapı kazandırmaktır.³ Bu nedenle insan hayatı boyunca aralıklarla da olsa heyecanları yaşaması ve heyecanların yaptığı bedensel, ruhsal ve zihinsel yıkımı ve aynı zamanda kişiler arası ilişkilerde yarattığı olumsuzlukları dikkate alındığında dinlerin bu konuda ilgisiz kalmaları, bazı prensipler vazetmemeleri düşünülemezdi.

Birey kaynaklı olan heyecanlar, aslında getirdikleri ve ürettikleri dikkate alındığında toplumdan soyutlanamayacağı, ancak toplumda değer bulunduğunu görmekteyiz. Bu bölümde İslam'ın heyecanlara bakış açısını ana hatlarıyla Kur'an'ın ayetleri ve Hz. Muhammed'in sözleriyle ehemmiyetine atıfta bulunup özetlemeye çalışacağız. Bu bağlamda şunu belirtmekte yarar vardır. özellikle Kur'an genelde ele aldığı konularda ayrıntılara girmemiş akla ve ilme atıf yaparak insanların çalışmalarını teşvik etmiş, ürettikleri güzelliklere, doğrulara ve gerçeklere değer vermiştir.⁴

Bu nedenle önceki bölümlerdeki ilmi verileri ayet ve hadislerin açıklamaları olarak kabul etmek mümkündür. Ayetleri yorumlama çalışmalarını ne ilk olmuş ne de son olacaktır. İلمي yorumlar ve bulgular da asla son değildir. Geçmiş İslâm bilginlerinin konumuzla ilgili bilgileri, günümüz bilginlerinin tespitlerinden çok geridir. **Dinin konuya bakışı ile psikoloji biliminin konuya bakışı ve ele alış metotlarının da farklı olduklarını belirtmek gerekir.**

¹ FREYER, Hans; Din Sosyolojisi, (terc:Turgut Kalpsüz), AÜİF Yay., Ankara,1964, s. 34.

² HÖKELEKLİ, a.g.e., s.73.

³ İkbâl'den nakleden KÖKELEKLİ, a.e., s.47-48.

⁴ Ayetler için bakz. (ABDÜLBAKİ, Muhammed Fuad; Mu'cemu'l-Müfehriş li-el-Fâz-ıl Kur'an-ıl Kerim, Çağrı yay., İstanbul,1990, mad.